

РОЛЬ ГРИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Стаття розглядає основні компоненти дидактичної і методичної організації раннього навчання англійської мови під час гри.

Ключові слова: ефективність навчання, переваги гри, мотивація.

У програмі «Освіта» і «Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті» підкреслюється, що у вихованні провідним є всебічний розвиток особистості, яка здатна до саморозвитку, самовдосконалення і самореалізації. Тому однією з основних цілей навчання іноземної мови є формування у дітей гуманістичних позицій: відповідних морально-етичних норм, загальнолюдських цінностей.

Знання іноземної мови для дітей - своєрідний «місток» для відкриття світу, Європи на різних рівнях: соціальному, культурологічному, країнознавчому та ін. Тому ця проблема є актуальною.

Розповсюдження раннього навчання іноземних мов у Європі і, зокрема, в Україні зумовлено багатьма психолого-фізіологічними, дидактико-когнітивними і соціально-політичними факторами. Такий підхід повинен мати чітку організаційно-методичну базу[1:19].

Мета даної статті – розглянути основні компоненти правильної дидактичної і методичної організації навчального процесу раннього навчання англійської мови.

Типовою формою заняття в дитячих садках виступає театралізована гра, якій підпорядковані завдання заняття. Театралізована гра – заняття характеризується широким використанням елементів гри, змагання, прихованих форм контролю, функціональної музики, поєднанням індивідуальної, фронтальної форм роботи дітей з діяльністю в парах. Особливої ваги набувають рухливі ігри, які допомагають розрядити напруження, дати вихід загальмованій під час заняття руховій енергії учнів, стимулювати їх розумову діяльність.

Багато методистів відзначають величезні навчальні можливості гри (Н.В. Ангусова, В.І. Горецька, В.Ю. Протасова, Т.М. Шкваріна). У процесі оволодіння англійською мовою, видозмінюючи ігрову ситуацію в процесі навчання, створюються умови для автоматизації запам'ятовування мовленнєвого матеріалу.

Замислюючись над використанням гри на заняттях з англійської мови, ми вивчили роботи Н.Д. Гальської, В.А. Глухарєвої, Л.І. Дольникової, В.І.

Колосникової, Ш.Г. Ашамджян, М.Ф. Строніна, та ін. Гра в їхньому розумінні – вправа для тренування мовленнєвих навичок.

Розглянемо ті механізми, що роблять ігри унікальним засобом педагогіки. Перш за все, це мотивація. Адже відомо, що ефективність навчання у процесі використання гри на уроках англійської мови в дошкільних навчальних закладах обумовлена в першу чергу вибухом мотивації, підвищенням інтересу до предмета. Гра відповідає на питання (чому?), мотив (навіщо?) – це з'ясування цілей.

Будь-яка гра, щоб бути грою, створює в гравця мотив, бажання чогось досягти. Освітня гра звичайно змінює місцями мотив і ціль – ті знання, оволодіння якими є освітньою метою гри, розглядаються як засіб для досягнення визначеної ігрової мети[2:127]. Ще одна з проблем утворення – це самоцінність знань, що веде до ситуації «гри в бісер», коли учень не розглядає знання як щось застосоване до дійсності. Гра – не дійсність, але може змусити глянути на знання як на те, що може принести реальну користь: англійська мова – уміння спілкуватися з носіями іноземної мови.

Гра активізує прагнення дітей до контакту один з одним і вчителем, створює умови рівності в мовному партнерстві, руйнує традиційний бар'єр між вчителем і дитиною. Гра дає можливість боязким, невпевненим у собі дітям говорити і тим самим переборювати бар'єр невпевненості. В іграх діти опановують такі елементи спілкування, як уміння почати бесіду, підтримати її, перервати співрозмовника, у потрібний момент погодитися з його думкою чи спростувати її.

Практично весь час у грі відведено на мовленнєву практику, при цьому не тільки той, хто говорить, але і той, хто слухає є максимально активним, тому що він повинен зрозуміти і запам'ятати репліку, дію партнера, співвіднести її з ситуацією, правильно відреагувати на неї.

Ігри позитивно впливають на формування пізнавальних інтересів дошкільнят, сприяють усвідомленому засвоєнню іноземної мови. Вони сприяють розвитку таких якостей, як самостійність, ініціативність, виховують почуття колективізму. Діти активно, з цікавістю працюють, допомагають один одному, уважно слухають своїх товаришів.

Специфіка застосування ігрових методів під час навчання дошкільників полягає в тому, що на заняттях педагог постійно виконує роль режисера організатора і ведучого учасника ігрової діяльності. Він враховує набутий дітьми досвід участі у сюжетно-рольових іграх. Модель кожного заняття – це уявна ігрова ситуація в повному, розгорнутому вигляді, що як норма охоплює всю тривалість заняття.

Гра дозволяє враховувати вікові особливості дошкільнят; виступає як ефективний засіб створення мотиву до іншомовного діалогічного спілкування; сприяє реалізації діяльного підходу у процесі навчання англійської мови.

Ігри працюють в цілому з особистістю дитини, захоплюючи ціннісні, емоційні, моральні, мотиваційні аспекти.

Ці механізми демонструють переваги ігор як освітнього засобу. Недоліки є продовженням їхніх же позитивних якостей. До них можна віднести: великі енергетичні витрати не тільки майстрів організаторів, але й учасників; порівняно (із традиційною педагогікою) малий обсяг власне нової інформації. Гра гідна скоріше як засіб засвоєння вже наявної інформації, але як джерело нової інформації являє собою значно більш повільний засіб.

Змінимо слово «недолік» на слово «специфіка» та зробимо наступні висновки: гра не може бути єдиним засобом засвоєння отриманих традиційним шляхом знань.

Без сумнівів, гру можна розглядати як ситуативно-варіативну вправу, у якій створюється можливість повторення мовленнєвого прикладу в умовах максимально наближених до реального мовленнєвого спілкування з властивими йому ознаками – емоційністю, спонтанністю, цілеспрямованістю мовленнєвої дії.

Цю позицію відстоює М.Ф. Стронін. Він вважає, що ігри сприяють виконанню методичних завдань:

- Створення психологічної здібності дітей до мовленнєвого спілкування;
- Забезпечення природної необхідності багаторазового повторення мовленнєвого матеріалу;
- Тренування дітей у виборі мовленнєвого матеріалу, що являється підготовкою до ситуативної невимушеності мовлення взагалі.

Під час розробки ігор ми беремо до уваги таку організацію гри на заняттях англійської мови:

- Гра не має бути зразком механічної імітації, це зразок творчості;
- Вчитель представляє оригінальний взірець іноземного мовлення, який збуджує в дітей прагнення бути оригінальними, самостійними;
- У процесі гри не використовується система оцінок;
- Формулювання ігрової ситуації, правил гри, розповідь про те, що отримується в результаті, повинна даватись рідною мовою;
- Гра повинна викликати позитивний емоціональний інтерес, бажання скоріше включитися в гру.

Практика вказує на позитивний вплив виховного та навчального процесу в іграх усіх видів: дидактичних, рухливих тощо. Кожна гра виконує свою функцію, сприяючи накопиченню мовленнєвого матеріалу у дитини, закріпленню раніше отриманих знань, формуванню мовленнєвих навичок та вмінь[3:93].

На заняттях англійської мови гра дуже приваблює дітей, але, крім того, й має свою специфіку, що дозволяє розглядати гру як засіб досягнення навчально-виховних цілей.

Таким чином, основними структурними компонентами навчальної гри для нас є:

- наявність ігрових, а головне практичних, виховних та розвивальних цілей;
- зміст гри, що віддзеркалює реальні взаємодії та взаємовідносини між дітьми, він базується на навчальному матеріалі однієї або кількох розмовних тем та має сюжетну організацію, розвиток і відтворення в мовній і немовній поведінці дошкільнят;
- комунікативно-дидактичні умови: по-перше, природна навчально-комунікативна ситуація, яка створюється дошкільнятами під керівництвом вчителя. Важливо, щоб у визначенні місця, часу і інших обставин гри, вона відповідала реальній дійсності і була значимою для дітей; по-друге, це реквізити – будь-які предмети, що використовуються у навчальній грі.

Щодо основних цілей використання гри на заняттях іноземної мови, ми погоджуємось з Є.І. Пасовим і називаємо наступні:

1. Формування певних навичок, наприклад:
Відгадайте, куди ми йдемо?
Ми йдемо у кіно? – Ні.
Ми йдемо у парк? – Ні.
Ми йдемо...? -
2. Розвиток певних мовленнєвих вмінь, наприклад:
 - Після вивчення теми «Одяг», можна провести таку гру: дитина з вашої групи має одягтись до дитсадку (або на вулицю, в гості тощо), допоможемо йому підібрати одяг (на дошці малюнки з одягом);
 - Не погодьтеся із мамою або другом;
 - Якими виразами ви користуєтесь, щоб привернути до себе увагу?
3. Розвиток необхідних здібностей і психічних функцій. Приклади:

- Гра «Сніговий ком» (на увагу): я збираюся у подорож і беру з собою зубну щітку, пасту, мило... тощо. Виграє той, хто більше запам'ятає і правильно повторить.

4. Запам'ятовування нового матеріалу: рисівки, супроводження слів жестами та мімікою, повторення того ж самого слова різними людьми (різних професій, характерів).

Вправи ігрового характеру можуть бути різними за своїм призначенням, змістом, способом організації та проведенням, матеріальним забезпеченням, кількістю учасників тощо.

За допомогою таких вправ можна вирішити якесь одне завдання (покращити лексичні, граматичні навички тощо), або ж цілий комплекс завдань: формувати мовленнєві вміння, розвивати спостережливість, увагу, творчі здібності.

Під час ознайомлення з новою лексикою, новим діалогом, полілогом, при обробці мовленнєвих зразків використовуються такі ігрові прийоми, в яких поєднуються рухи, жести, темп і ритм у мовленні вчителя[4:64]. На занятті застосовуються не лише розроблені вченими-методистами ігрові прийоми, але й ті, які були створені самостійно. Традиційні прийоми, які пропонуються, наприклад «Ехо», «Друкарська машинка», «Канат» та інші обов'язково модифікуються з урахуванням особливостей власних занять. Особливу увагу приділяємо апробації і введенню нових ігрових прийомів, кожного разу включаючи в них нові ігрові елементи, бутафорію, прагнучи підтримати інтерес дітей до вивчення мови.

Таким чином, ігри являють собою могутній освітній засіб, включення процесу навчання англійської мови в контекст ігрової діяльності (зі всіма її психологічними характеристиками) дозволяє створювати всі умови спілкування: мотиви, цілі, задачі спілкування.

Під час гри діти дошкільного віку значно швидше і краще засвоюють запропонований матеріал. Вибір гри залежить від завдань конкретного уроку, особливостей даної групи, змісту матеріалу, який вивчається. Успіх залежить від того, як вміло, зацікавлено, емоційно й артистично організує гру вчитель.

Перспективами дослідження вважаємо подальшу класифікацію та структурування ігор і ігрових прийомів з метою вдосконалення їх використання у процесі оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності.

Література

1. Виготський Л.С. Гра і її роль у психологічному розвитку дитини//Питання психології: - 1966. - №6. – С.17-24.
2. Полонська Т.К. Навчання іноземної мови//Методичні рекомендації до програми виховання дітей дошкільного віку «Малютко» - К.: Свенас, -1993. – С.124-136.
3. Мартыненко Л.С. Ролевые и деловые игры на уроках английского языка. – М.: Просвещение, 1997. – 93с.
4. Шкваріна Т.М. Заняття з англійської мови в дошкільному навчальному закладі текст: Посібник для студентів педагогічних училищ. – Умань, 1997. – 119с.

РОЛЬ ИГРЫ ВО ВРЕМЯ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Статья рассматривает основные компоненты дидактической и методической организации раннего обучения английскому языку во время игры.

Ключевые слова: эффективность обучения, преимущества игры, мотивація.

THE ROLE OF THE PLAY WHILE LEARNING ENGLISH

The article deals with the main components of didactic and methodic organization of the early teaching English while playing.

Key words: effectiveness of the teaching, the advantages of play, motivation.

Збірник наукових праць . Педагогічні науки .Випуск 65.- Херсон: ХДУ, 2014.- С.142-145.